

5. Pro informatsiiu. (1992, October 2). [On information]. *Zakon Ukrainy № 2657-XII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [in Ukrainian].
6. *Slovnuk ukrainskoi movy: v 11 tomakh.* (1975). [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Tom 6. 832. [in Ukrainian].
7. Burylo, Yu. P. (2006). Shchodo vyznachennia administratyvno-pravovoho statusu Internet-vydan ta orhanizatsiino-pravovykh zasad derzhavnogo upravlinnia v sferi yikh diialnosti. [Regarding the determination of the administrative and legal status of Internet publications and the organizational and legal foundations of state administration in the field of their activity]. *Naukovyi potentsial svitu 2006: materialy III mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18-29 veres.* T. 15. 20-28. [in Ukrainian].
8. Huseinova-Chekurda, R. Z. (2011). Konstytutsiine pravo liudyny i hromadianyna na svobodu slova (na prykladi ZMI). [The constitutional right of a person and a citizen to freedom of speech (on the example of mass media)]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav.* № 2(75). 159-166. [in Ukrainian].
9. Pro elektronni komunikatsii. (2020, December 16). [On electronic communications]. *Zakon Ukrainy № 1089-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> [in Ukrainian].
10. Busel, V.t. (ed.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.).* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with supplements and supplements)]. 1728. [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Poriadku informatsiinoho napovnennia ta tekhnichnogo zabezpechennia Yedynoho veb-portalu orhaniv vykonavchoi vlady ta Poriadku funktsionuvannia veb-saitiv orhaniv vykonavchoi vlady. (2002, November 25). [On the approval of the Procedure for information content and technical support of the Unified web portal of executive authorities and the Procedure for the functioning of websites of executive authorities]. *Nakaz Derzhavnogo komitetu informatsiinoi polityky, telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy ta Derzhavnogo komitetu zviazku ta informatyzatsii Ukrainy № 327/225*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1021-02#Text> [in Ukrainian].
12. Hura, M. V. (2006). Tsyvilno-pravova okhorona Internet-saitu v Ukraini. [Civil and legal protection of the Internet site in Ukraine]. *avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.03.* 20. [in Ukrainian].
13. URL. Retrieved from: <http://surl.li/bjlbw> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.05.2023

УДК 342.841+316.624.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-108-114

Максименко Наталія Володимирівна

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності,
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
e-mail: natasha_bs@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1005-5115>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: СИНДРОМ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДИТИНОЮ

Проведено аналіз організаційно-правових засад запобігання та протидії домашньому насильству та жорстокого поведіння з дитиною. Здійснено теоретико-порівняльний аналіз термінів «домашнє насильство» та «насильство», виділено правову характеристику домашнього насильства, визначено види домашнього насильства та причини його прояву як соціально-негативного явища. Проаналізовано кількість звернень до правоохоронних органів щодо вчинення домашнього насильства загалом, та, шляхом порівняння, виокремлено кількості заяв щодо скоєння насильства над дітьми. У результаті, акцентовано увагу на тенденції збільшення показників скоєння насильства та проведено аналіз причин цього факту. Окремо звернуто увагу на ситуацію проявів домашнього насильства над дітьми у період воєнного стану в Україні.

Проаналізовано сучасний стан правового захисту прав дітей та передбачених способів боротьби з домашнім насильством. Наголошено на необхідності вдосконалення вже існуючих норм законодавства у протидії домашнього насильства.

Ключові слова: насильник, жертва, домашнє насильство, насильство, діти, протидія насильству

Maksymenko N. ADMINISTRATIVE AND LEGAL ANALYSIS OF THE FORM OF DOMESTIC VIOLENCE: THE CHILD ABUSE SYNDROME

An analysis of the organizational and legal principles of prevention and countermeasures against domestic violence and child abuse was carried out. A theoretical and comparative analysis of the terms "domestic violence" and "violence" was carried out, the legal characteristics of domestic violence were highlighted, the types of domestic violence and the reasons for its manifestation as a socially negative phenomenon were determined. The number of appeals to law enforcement agencies regarding the perpetration of domestic violence in general was analyzed, and, by way of comparison, the number of statements regarding the perpetration of violence against children was singled out. As a result, attention was focused on the tendency to increase the rates of violence and an analysis of the reasons for this fact was carried out. Separate attention is paid to the situation of manifestations of domestic violence against children during the period of martial law in Ukraine.

The current state of legal protection of children's rights and the prescribed methods of combating domestic violence are analyzed. It is emphasized the need to improve the already existing legislation in combating domestic violence.

Key words: rapist, victim, domestic violence, violence, children, countering violence

Постановка проблеми. Домашнє насильство, об'єктом якого виступають члени сім'ї, є найбільш розповсюдженим явищем, що супроводжується у більшості випадків агресивною поведінку, вчиненням тиску на жертву, що призводить до порушення прав і свобод жертв такого виду насильства.

З метою запобігання та протидії насильству в сім'ї, зокрема – неповнолітньої особи, Україна взяла на себе зобов'язання виконання низки міжнародних документів, зокрема, Конвенції ООН про права дитини, Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейська конвенція про здійснення прав дітей, засади який знайшли своє відображення у національному законодавстві, основними з яких є: Закони України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», Указ Президента України від 21 вересня 2020 р. № 398 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» тощо.

Насильство негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я жертви, виступає загрозою життю, може призвести до суїцидальних випадків або стати результатом насильницької смерті.

Сумна статистика цього явища говорить про актуальність боротьби та протидії проявам домашнього насильства. За 2021 рік найбільше звернень про насильство в сім'ї надходило від жінок — 233 210. Чоловіки зверталися до соцслужб стосовно цього 45 677 разів, а від дітей надійшло 5 334 таких звернення. За 2021 рік найбільшу кількість звернень зафіксували в Києві — 36 114. На другому місці Дніпропетровська область із 24 174 зверненнями, а на третьому Львівська — там повідомляли про домашнє насильство 21 198 разів. Далі йдуть Запорізька (16 588) та Волинська (15 843) області [13].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правову характеристику домашньому насильству в сім'ї, виявлення причин його виникнення, визначення способів протидії цьому асоціальному явищу здійснювали низка вчених, як: Л. Волинець, Л. Гурковська, В. Казміренко, О. Коломоєць, К. Левченко, М. Легенька, І. Савчук, О. Сидоренко, І. Трубавіна тощо. Безпосередньо працюють над розробкою методики попередження домашнього насильства над дітьми науковці: С. Буров, І. Дубиніна, К. Левченко, М. Легенька, К. Маєвська тощо. Саме протидія цьому явищу та зменшення ризиків виникнення домашнього насильства, особливо щодо неповнолітніх, є актуальною темою на будь-якій стадії розвитку суспільства. Особливо гостро актуальність цієї теми підкреслюється сьогоденними подіями в Україні, яка перебуває у воєнному стані, коли психологічний тиск усього населення підвищився, що негативно відбивається на відносинах у сім'ї, виявлення зривів батьків відносно дітей, як результат – прояв домашнього насильства.

Метою статті є розкриття сутності домашнього насильства та жорсткого ставлення до дітей в сім'ї як негативного соціального явища, визначення шляхів протидії та попередження домашнього насильства на законодавчому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. За статистичними даними 40% неповнолітніх вважають, що проблема жорстокого поводження з дітьми є актуальною для нашої країни. Діти найчастіше зазнають жорстокості з боку ровесників, але кожна четверта дитина з тих, хто потерпав від насильства та знущання, зіткнулися з цим у власній родині [20, с. 294; 3, с. 71]. «Безсумнівно, насильство породжує насильство, – стверджує знаний німецький кримінолог Крістіан Пфайфер. – Серед убивць світу немає тих, кого виховували в любові та добрі». Проте не кожна дитина, яку в дитинстві били, пізніше бере в руки зброю. Однак діти, які зазнавали насильства від батьків чи вчителів, у п'ять разів частіше вдаються до насильницьких дій [3, с. 71].

Якщо провести теоретико-правовий аналіз походження терміну «домашнє насильство», слід зазначити, що слово «насильство» визначається в основному в контексті ототожнення його з формою застосування фізичної сили: застосування фізичної сили до кого-небудь; застосування сили для досягнення чого-небудь; примусовий вплив на когось (щось) [1, с.735]. Подібне визначення зустрічаємо й у Великому тлумачному словнику сучасної української мови, який додає дії із застосування психічної сили [7, с. 304].

Точка зору науковців щодо визначення насильства розділяється на вузьке та широке його розуміння. У вузькому розумінні І.Р. Кузьміна визначає: «Насильство в родині являє собою ... навмисне зазіхання у сфері сімейно-побутових стосунків, що заповінують фізичну й психологічну шкоду жертвам злочинів» [12, с. 528]. У широкому розумінні вчені акцентують увагу на протиправний вплив на жертву насилля, визначаючи, що - це дії, які здійснюються одним (чи декількома особами), що характеризуються такими ознаками: 1) відбуваються навмисно, спрямовані на досягнення визначеної мети; 2) завдають шкоди

(фізичної, моральної, матеріальної тощо) іншій особі; 3) порушують права і свободи людини; 4) той, хто чинить насильство, має значні переваги (фізичні, психологічні, адміністративні тощо), що унеможлиблює ефективний самозахист жертва від насильства [4]

Законодавець визначає домашнє насильство як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [15, ст. 1].

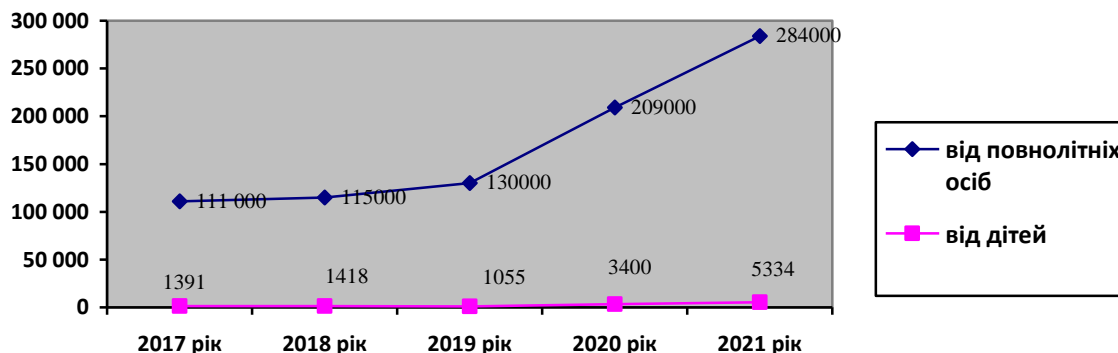
У свою чергу, Кодекс України про адміністративні правопорушення ст. 173-2 [9] додає до вказаного протиправного діяння ще наступні правові характеристики, як: 1) умисне діяння; 2) діяння виражається у дії чи бездіяльності; 3) більш розширений перелік характеру насильства, яке виражається в діях, що не спричинили тілесних ушкоджень, але мають вираз у погрозі, образі чи переслідуванні, позбавленні житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо; 4) визначив негативні наслідки протиправного діяння – насильства, які виражаються у завданні шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілого.

Вказане вище стосується всіх членів сім'ї, включаючи неповнолітню дитину. Але, якщо проаналізувати домашнє насильство над дитиною, то воно додається додатковим колом протиправних діянь. Так, науковці до нього відносять нанесення батьками, або особами, що їх замінюють, фізичних травм, різних тілесних ушкоджень, які завдають шкоду здоров'ю дитини, порушують її розвиток і позбавляють життя; притягнення дитини до вживання наркотиків, алкоголю, пропонування їй засобів, що отруюють, або медичних препаратів, які викликають одурманювання (наприклад, снодійних, не прописаних лікарем), а також спроби задушити чи втопити дитину; фізичний напад (катування), воно майже завжди супроводжується словесними образами і психічною травмою; як дисциплінарне покарання у вигляді фізичного - від запотиличників і ляскань до шмагання ременем [14]. Л. Волинець відносить: побої, погрози, залякування тощо, а також замах на статеву недоторканність (фізичне або психічне насилля), застосування недопустимих методів виховання, приниження людської гідності дитини тощо; хронічний алкоголізм або наркоманія; будь-яка експлуатація дитини, примушення дитини жебракувати визначає як жорстоке поводження з дитиною [2].

Дане поводження з дитиною є асоціальним явищем, яке слід викорінювати з сучасного суспільства. Саме збільшення кількості звернень дітей до правоохоронних органів та правозахисних організацій щодо скоєння домашнього насильства потребує нагального вжиття заходів щодо викорінення цього явища. Так, за даними Національної поліції України у 2017 році зареєстровано майже 111 тисяч звернень із повідомленнями про вчинені злочини та інші дії, пов'язані з домашнім насильством, 1391 із них надійшли від дітей; за 2018 рік кількість звернень із повідомленнями про домашнє насильство перевищила 115 тис., із них 1418 – від дітей [6]; у 2019 році зареєстровано 130 тисячі таких заяв, від дітей – 1055 [19]; у 2020 році – більше ніж 209 тисяч [5], від дітей – 3400 [8]; у 2021 році - майже 284 тисячі, від дітей - 5 334 [13].

Із показників звернень щодо домашнього насильства від дітей протягом 2020-2021 років збільшилася на 0,25 % (2020 році – 3400 дітей звернулося, що становить 1,62 % від загальної кількості звернень; 2021 році - 5 334, що становить 1,87 %. Для порівняння у 2019 році – 1055, що становить 0,8 % від загальної кількості. Однією із причин такого збільшення протиправних діянь відносно дітей можна виділити - психологічне та фінансове навантаження батьків під час ведення карантинних обмежень, які припадають на вказані роки (2020-2021 рр.). Виплеск насилля спостерігалось у цей час по всіх країнах світу разом із пандемією COVID-19, Україна не стала виключенням.

Так, за даними громадської організації «Ла Страда-Україна», за місяць карантину у Дніпрі, з 12 березня по 12 квітня 2020 року, на Національну гарячу лінію з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації надійшло 2 051 звернення про домашнє насильство. При тому, що в лютому ця цифра була майже вдвічі меншою – 1 273 [21].

Діаграма 1. Кількість повідомлень про вчинення домашнього насильства

Водночас протягом першого півріччя 2022 року (січень-червень 2022 року) порівняно з першим півріччям 2021 року (січень-червень 2021 року) спостерігалася тенденція зменшення кількості звернень про вчинення домашнього насильства. У зв'язку з повномасштабною війною у 2022 році в Україні зменшилася кількість зафіксованих випадків домашнього насильства. За даними звіту Аналітичного центру Юрфем у першому півріччі 2022 року до Національної поліції України надійшло на 27,5% менше ніж у відповідний період попереднього року. Серед факторів впливу — бойові дії, тимчасова окупація окремих територій України та вимушене переміщення осіб [10]. Також впливає ситуація, в якій людина (у тому числі дитина) перебуває на тимчасово окупованій території, тому й не має змоги повідомити правоохоронним органами на підконтрольній території російських військових про факт насильства. Більш того, до домашнього насильства в окупованих теоріях України додаються виявлені факти іншого насильства відносно дітей. Так, за словами Андрія Костіна (станом на 1 березня 2023 року), загалом зареєстровано понад 2600 воєнних злочинів проти дітей, серед яких їхня загибель або поранення, факти збройного нападу на установи та заклади для дітей, а також факти примусової депортації або викрадення. На Херсонщині розслідують понад 11 тисяч воєнних злочинів [22].

У світлі подій, що відбуваються в Україні, наразі позитивною подією слід вважати набрання чинності в Україні у листопаді 2022 року Стамбульської конвенції, що спрямована на протидію насильству стосовно жінок, домашньому насильству в мирний час й у час воєнних дій.

Україна підписала Стамбульську конвенцію 07 листопада 2011 року, а ратифікувала тільки 20 червня 2022 року, ухваливши Закон України від 20.06.2022 № 2319-IX «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» [16]. Заслужує на увагу пункт Закону про ратифікацію, де прямо вказано, що внаслідок широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації, Україна не може гарантувати виконання зобов'язань, передбачених Конвенцією, на тимчасово окупованих територіях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі до повного відновлення конституційного ладу України на цих територіях. Це означає, що відповідальність за всі акти насильства, зокрема сексуальні, які вчинено на окупованих територіях, буде нести країна-агресор [17].

Не дивлячись, що на сьогодні Сімейний кодекс України ст. 150 забороняє будь-які види експлуатації батьками своєї дитини, а також фізичні покарання дитини батьками, застосування ними інших видів покарань, які принижують людську гідність дитини [18], на сьогодні найбільш розповсюдженим залишається домашнє насильство над дітьми у вигляді покарання батьків, оскільки деякі вважають це засобом виховання останніх.

Серед видів домашнього насильства над дітьми можна виділити такі різновиди, як: а) насильство батьків (батька) над дітьми, причинами яких можуть виступати:

- агресія батьків стосовно дітей;
- стиль виховання батьків із застосуванням різних видів насильства;
- результат аморальної поведінки батьків (алкоголізм, наркоманія тощо);
- віддзеркалення аналогії особистого виховання, яке застосовується до власних дітей;
- складна життєва ситуація, в якій перебуває сім'я (безробіття, перебування в окупованій території, вимушений переїзд проживання, втрата житла та всього майна в результаті воєнних дій тощо);

б) насильство дітей по відношенню до батьків та похилого віку осіб, пов'язаних сімейними відносинами;

в) насильство між дітьми, пов'язаних сімейними відносинами.

Висновки. Причинами виникнення домашнього насильства чимало: недосконалий правовий захист, відсутність або поверхневе реагування державних органів на скарги, насамперед, з боку поліції, оскільки це сімейна сварка, складність фіксації та доведення факту насильства. Для вирішення проблеми домашнього насильства у 2017 році було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017, в якому запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до

боротьби з цим негативним явищем у суспільстві. Даний закон передбачає проведення корекційних програм для кривдників за рішенням суду. Сутність цієї програми полягає у тому, що кривдник має безкоштовно регулярно відвідувати психолога у одному із соціальних центрів. Дана програма направлена на формування у нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, у тому числі до виховання дітей [15]. Кримінальним кодексом України ст. 91-1 вводяться обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство, серед яких є заборона наближення кривдника до дитини, заборона спілкування будь-якими каналами зв'язку, заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства тощо [11].

Ми солідарні з думкою Марти Змислої, що необхідності у нагальних змінах на законодавчому рівні щодо домашнього насильства немає, утім існує потреба в удосконаленні вже існуючих норм законодавства. Так, ст. 126-1 КК України передбачає відповідальність за систематичне домашнє насильство. Нерідко на практиці виникають складнощі щодо тлумачення поняття «систематичності» оскільки відсутнє чітке розуміння, скільки випадків домашнього насильства має бути зафіксовано та з якою періодичністю для того, аби вважати таке насильством систематичним [10].

Ще одним недоліком у протидії домашнього насильства слід виділити відсутність притулків, до яких могли б звернутися за допомогою жертви насильства та отримати кваліфіковану допомогу як медичну, так й психологічну. Також у школах для дітей має бути доступна роз'яснювальна інформація щодо шляхів, каналів звернення у разі вчинення домашнього насильства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [голов. ред. В.Т.Бусел, редактори-лексикографи : В.Т.Бусел, М.Д.Василега-Дерibas, О.В.Дмитрієв, Г.В.Латник, Г.В.Степенко]. К. : Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Волинець Л.С., Гурковська Л.П., Савчук І.В. Надання допомоги дітям –жертвам злочинів, пов'язаних із торгівлею дітьми, дитячою проституцією, дитячою порнографією, проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини, з урахуванням національної та міжнародної практик. Київ : К.І.С., 2011. 132 с.
3. Гвоздь Л. Міжнародний досвід захисту дітей від насильства, експлуатації та жорстокого поводження. *Дитинство без насилля : суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль : Стереарт, 2014. С. 71-73.
4. Дмитренко Н.І., Тропін Н.В., Власов П.А. Попередження домашнього насильства у сімі : методичні рекомендації. Дніпропетровський юридичний інституту МВС України. Дніпропетровськ, 2001. 56 с.
5. Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (І півріччя 2022 року) (анонс публічного обговорення). ЮРФЕМ.UA. 2022. URL: <https://cutt.ly/C8ZWt8N>
6. За домашнє насильство – за грати: Як в Україні та світі борються зі знуцанням у родині. URL: <https://cutt.ly/Y8ZWiSz>
7. Загнітко К.П., Щукіна І.А. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова. Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. 704 с.
8. Звіт Національної поліції про результати роботи у 2020 році. URL: <https://cutt.ly/d8ZWs9t>
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. Дата оновлення 27.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#top>
10. Костнія Є. В Україні сильно впали цифри по жертвах домашнього насильства. Не на часі чи діють зміни? 2022. URL: <https://cutt.ly/U8ZWkYp>
11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення 27.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
12. Кузьміна І.Р. Захист від насилля у сім'ї у новому кримінальному законодавстві України. Актуальні проблеми політики. 2002. № 13-14. С. 528-586
13. Луценко Є. У соцслужбі розповіли, хто і в яких регіонах найчастіше скаржився на домашнє насильство у 2021 році. Hromadske. 27 січня 2022. URL: <https://cutt.ly/Q8zmXC1>.
14. Павлусь М.М. Домашнє насильство над дітьми: його види і наслідки. *Практичний психолог дошкілля*, 2018. №1. URL: <http://leleka.rv.ua/domashnye-nasytstvo-nad-dit-my-yogo-vydy-i-naslidky.html>
15. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. Дата оновлення 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
16. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : Закон України від 20.06.2022 № 2319-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text>
17. Семенова М. Сутність Стамбульської конвенції та Закон України про ратифікацію. Актуальна судова практика господарської діяльності. URL: <https://cutt.ly/q8ZWQkZ>
18. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. Дата оновлення 19.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

19. Соколовська Ю. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насильства. Міністерство соціальної політики України: офіційний веб-сайт. 2020. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/18311.html>
20. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні : правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / В. Бондаровська, О. Кочеміровська, Г. Лактіонова та ін. К., 2010. 372 с.
21. Чумак Ю. Домашнє насильство під час карантину: страждають діти. *Шерифи для нових громад*. 2020. URL: <https://cutt.ly/b8ZWUZe>
22. Янковський О., Бадюк О. «Убивства, зґвалтування, тортури»: скільки воєнних злочинів російської армії вже підтвердили в Україні і які перспективи трибуналу? *Радіо свобода*. 2023. URL: <https://cutt.ly/E8ZWAh9>

REFERENCES:

1. Busel V.T. (Eds.), Vasyleha-Derybas M.D., Dmytriiev O.V., Latnyk H.V., Stepenko H.V. (2005). *Velykyi tumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. 1728 p. [in Ukrainian].
2. Volynets L.S., Hurkovska L.P., Savchuk I.V. (2011). *Nadannia dopomohy ditiam –zhertvam zlochyniv, poviazanykh iz torhivleiu ditmy, dytiachoiu prostytutsiieiu, dytiachoiu pornohrafiieiu, proty statevoi svobody ta statevoi nedotorkanosti dytyny, z urakhuvanniam natsionalnoi ta mizhnarodnoi praktyk [Providing assistance to child victims of crimes related to child trafficking, child prostitution, child pornography, against the sexual freedom and sexual integrity of the child, taking into account national and international practice]*. Kyiv : K.I.S. 132 p. [in Ukrainian].
3. Hvozdz L. (2014). *Mizhnarodnyi dosvid zakhystu ditei vid nasylystva, ekspluatatsii ta zhorstokoho povodzhennia [International experience of protecting children from violence, exploitation and abuse]*. *Dytynstvo bez nasyllia : suspilstvo, shkola i simia na zakhysti prav ditei : zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii - Childhood without violence: society, school and family in the protection of children's rights: a collection of materials of the International Scientific and Practical Conference*. (pp. 71-73). Ternopil : Stereoart [in Ukrainian].
4. Dmytrenko N.I., Tropin N.V., Vlasov P.A. (2001). *Poperedzhennia domashnoho nasylystva u simi [Prevention of domestic violence in the family]*. Dnipropetrovskiyi yurydychnyi instytutu MVS Ukrainy. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
5. *Domashnie nasylystvo v Ukraini: reahuvannia v umovakh viiny (I pivrichchia 2022 roku) (anons publichnoho obhovorennia) [Domestic violence in Ukraine: response in the conditions of war (I half of 2022) (announcement of public discussion)]*. YuRFEM.UA. Retrieved from: <https://cutt.ly/C8ZWw8N> [in Ukrainian].
6. *Za domashnie nasylystvo – za graty: Yak v Ukraini ta sviti boriatsia zi znushchanniam u rodyni [For domestic violence - behind bars: How Ukraine and the world fight against abuse in the family]*. Retrieved from: <https://cutt.ly/Y8ZWwSz> [in Ukrainian].
7. Zahnitko K.P., Shchukina I.A. (2008). *Velykyi tumachnyi slovnyk. Suchasna ukrainska mova [A large explanatory dictionary. Modern Ukrainian language]*. Donetsk: TOV VKF «BAO» [in Ukrainian].
8. *Zvit Natsionalnoi politsii pro rezultaty roboty u 2020 rotsi [Report of the National Police on the results of work in 2020]*. Retrieved from: <https://cutt.ly/d8ZWs9t> [in Ukrainian].
9. Code of Ukraine on Administrative Offenses dated 07.12.1984, № 8073-X. Date of update 27.01.2023. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#top> [in Ukrainian].
10. Kostnia Ye. (2022). *V Ukraini sylno vpaly tsyfry po zhertvakh domashnoho nasylystva. Ne na chasi chy diiut zminy? [In Ukraine, the number of victims of domestic violence has fallen sharply. Not on time or changes?]*. Retrieved from: <https://cutt.ly/U8ZWkYp> [in Ukrainian].
11. Criminal Code of Ukraine dated April 5, 2001, № 2341-III. Retrieved from: 27.01.2023. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
12. Kuzmina I.R. (2002). *Zakhyst vid nasyllia u simi u novomu kryminalnomu zakonodavstvi Ukrainy [Protection from domestic violence in the new criminal legislation of Ukraine]*. *Aktualni problemy polityky - Actual problems of politics*, 13-14, 528-586 [in Ukrainian].
13. Lutsenko Ye. (2022). *U sotssluzhbi rozpovily, khto i v yakykh rehionakh naichastishe skarzhyvsia na domashnie nasylystvo u 2021 rotsi [The social service revealed who and in which regions most often complained about domestic violence in 2021]*. *Hromadske*. Retrieved from: <https://cutt.ly/Q8zmXCl>. [in Ukrainian].
14. Pavlus M.M. (2018) *Domashnie nasylystvo nad ditmy: yoho vydy i naslidky [Domestic violence against children: its types and consequences]*. *Praktychnyi psykholoh doshkillia - Practical preschool psychologist*, 1. Retrieved from: <https://cutt.ly/J8ZHPBc> [in Ukrainian].
15. On preventing and countering domestic violence: Law of Ukraine dated 07.12.2017, № 2229-VIII. Date of update 01.01.2020. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian].
16. On the ratification of the Council of Europe Convention on the prevention of violence against women and domestic violence and the fight against these phenomena: Law of Ukraine dated 20.06.2022, № 2319-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text> [in Ukrainian].
17. Semenova M. *Sutnist Stambulskoi konventsii ta Zakon Ukrainy pro ratyfikatsiiu [The essence of the Istanbul Convention and the Law of Ukraine on ratification]*. *Aktualna sudova praktyka hospodarskoi diialnosti -*

Actual judicial practice of economic activity. Retrieved from: <https://cutt.ly/q8ZWQkZ> [in Ukrainian].

18. Family Code of Ukraine dated January 10, 2002, № 2947-III. Date of update 19.02.2022. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> [in Ukrainian].

19. Sokolovska Yu. (2020). *Kozhna 5 zhinka v Ukraini stykaetsia z tiietu chy inshoiu formoiu nasylstva* [Every fifth woman in Ukraine faces one or another form of violence]. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy: ofitsiyni veb-sait [Ministry of Social Policy of Ukraine: official website]. Retrieved from: <https://www.msp.gov.ua/news/18311.html> [in Ukrainian].

20. Bondarovska V., Kochemyrovska O., Laktionova H. et al (2010). *Stan systemy poperedzhennia nasylstva v simi v Ukraini : pravovi, sotsialni, psykholohichni ta medychni aspekty* [State of the family violence prevention system in Ukraine: legal, social, psychological and medical aspects]. Kyiv, 372.

21. Chumak Yu. (2020). *Domashnie nasylstvo pid chas karantynu: strazhdaiut dity* [Domestic violence during quarantine: children suffer]. *Sherify dlia novykh hromad - Sheriffs for new communities*. Retrieved from: <https://cutt.ly/b8ZWUZe> [in Ukrainian].

22. Yankovskyi O., Badiuk O. (2023). «Ubyvstva, zgvaltuvannia, tortury»: skilky voiennykh zlochyniv rosiiskoi armii vzhe pidtverdylы v Ukraini i yaki perspektyvy trybunalu? ["Murder, rape, torture": how many war crimes committed by the Russian army have already been confirmed in Ukraine and what are the prospects of the tribunal?]. *Radio svoboda - Radio freedom*. Retrieved from: <https://cutt.ly/E8ZWAh9> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 20.05.2023

УДК 347.633(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-114-118

Слюсаренко Сергій Вікторович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного і фінансового права

Національного університету біоресурсів і природокористування України

e-mail: sergiy.sliusarenko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6718-222X>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УСИНОВЛЕННЯ ІНОЗЕМЦЯМИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

В статті охарактеризовано поняття та зміст правового усиновлення іноземцями громадян України з точки зору як національного законодавства, так і міжнародного, визначено порядок та правове регулювання усиновлення іноземцями громадян України на міжнародному рівні. Автором зазначено, що захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань нашої держави. Усиновлення є найефективнішою та найсприятливішою формою виховання дітей-сиріт. Усиновлена дитина є більш захищеною не лише з юридичної точки зору, а й з психологічної та соціальної точки зору.

Зазначені порядок і умови для усиновлення іноземцями громадян України. Виокремлені недоліки та переваги такого усиновлення. Встановлено, що усиновлення громадян України громадянами інших держав – складна процедура з юридичної точки зору.

Ключові слова: усиновлення, іноземні особи, діти, громадяни України

Sliusarenko S. LEGAL REGULATION OF THE ADOPTION OF CITIZENS OF UKRAINE BY FOREIGNERS

The article describes the concept and content of the legal adoption of Ukrainian citizens by foreigners from the point of view of both national and international legislation, defines the procedure and legal regulation of the adoption of Ukrainian citizens by foreigners at the international level. The author states that protecting the rights and interests of the child is one of the most important tasks of our state. Adoption is the most effective and favorable form of raising orphans. An adopted child is more protected not only from a legal point of view, but also from a psychological and social point of view.

The specified procedure and conditions for the adoption of Ukrainian citizens by foreigners. Disadvantages and advantages of such adoption are highlighted. It has been established that the adoption of citizens of Ukraine by citizens of other states is a complex procedure from a legal point of view.

Key words: adoption, foreign persons, children, citizens of Ukraine

Постановка проблеми. Захист прав та інтересів дитини є одним із найважливіших завдань Української держави, адже ставлення до дітей, їхніх прав і свобод, повага до їх гідності відображають рівень цивілізованості суспільства. Одним із правових інститутів, що гарантує дотримання прав дітей, є інститут усиновлення як пріоритетна форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та допускається виключно в інтересах дитини. Усе це і обґрунтовує актуальність дослідження.